

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૫૨૯/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ

સહી/-

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

સહી/-

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના
૫	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના

=====

નીલેશ નટવરલાલ શેઠ....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ અને ર....સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર તરફે શ્રી એસ.એન. સોપરકર, સિનિયર એડવોકેટ વિથ શ્રી બી.એસ.

સોપરકર, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફે શ્રી પ્રણવ જી. દેસાઈ, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ માટે ડી.એસ. દ્વારા નોટિસ બજાવાયેલ છે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી.એન. કારિયા

તારીખ: ૨૪/૦૪/૨૦૧૭

સી.એ.વી. ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ દ્વારા)

[૧.૦] ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ પિટિશન દ્વારા, મૂળભૂત રીતે અરજદારે અહીંના સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૧ (જે હવે પછી “સદર આઈ.ટી. એક્ટ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૨૭ હેઠળના વાદગ્રસ્ત બદલી હુકમને અને સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા કરવામાં આવેલી આનુષંગિક નોટિસો / કાર્યવાહીઓને (પિટિશનના એનેક્ષર-એ) રદબાતલ ઠરાવીને બાજુ પર મૂકવા માટે યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ અને હુકમ માટે અરજ કરી છે. જોકે, ત્યારબાદ, જે આકારણી અધિકારી સમક્ષ કેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો, તેમણે તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૬ના રોજ સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ આકારણી હુકમ પસાર કર્યો હતો. તેથી, અરજદારે મુસદ્દા સુધારા (ડ્રાફ્ટ એમેન્ડમેન્ટ) દ્વારા સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળના આકારણી હુકમને પણ પડકારતાં પિટિશનમાં સુધારો કરવાની માંગણી કરી છે. ડ્રાફ્ટ એમેન્ડમેન્ટ દ્વારા અરજદારે ડી.જી.આઈ.ટી. (ઇન્વેસ્ટિગેશન), અમદાવાદ દ્વારા કરાયેલી દરખાસ્તને મંજૂરી આપતાં અને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ કેસ ટ્રાન્સફર કરતાં પ્રિન્સિપાલ ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન) દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૦.૧૦.૨૦૧૬ના હુકમને (એનેક્ષર-આર૧) પણ પડકારવાની માંગણી કરી છે.

[૧.૧] સંબંધિત પક્ષકારો વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને સાંભળ્યા પછી અને એ બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં કે મૂળ પિટિશનમાં જે પડકારવામાં આવ્યો છે તે સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને પસાર કરવામાં આવેલ, કાર્યવાહી એક આકારણી અધિકારી પાસેથી બીજા આકારણી અધિકારી પાસે ટ્રાન્સફર કરવાનો હુકમ છે અને અરજદારને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ પસાર કરાયેલા ત્યાર પછીના આકારણી હુકમને પડકારવાની મંજૂરી આપવાથી સમગ્ર દાવાનું કારણ (કોઝ ઓફ એક્શન) અને કારણો પણ બદલાઈ જવાની સંભાવના છે, અને તેથી, સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૬ના આકારણી હુકમના પડકારના સંબંધમાં ડ્રાફ્ટ એમેન્ડમેન્ટ આથી નામંજૂર કરવામાં આવે છે. જોકે, અરજદારની તરફેણમાં યોગ્ય અદાલત / ફોરમ સમક્ષ તેને પડકારવાની સ્વતંત્રતા અનામત રાખવામાં આવે છે. અરજદારને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળના તારીખ ૨૦.૧૦.૨૦૧૬ના હુકમને (પિટિશનના એનેક્સર-આર૧) પડકારવાની પરવાનગી આપવાના સંબંધમાં ડ્રાફ્ટ એમેન્ડમેન્ટ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

[૨.૦] હાલની સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન તરફ દોરી જતાં તથ્યો ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે:

[૨.૧] અરજદારે મૂળભૂત રીતે એ.વાય. ૨૦૦૯-૧૦ માટે રૂ. ૨૨,૫૫,૧૫૦/- ની કુલ આવક દર્શાવતું આવકનું રિટર્ન તારીખ ૧૮.૦૯.૨૦૦૯ના રોજ ફાઇલ કર્યું

હતું. અરજદારને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૮ હેઠળની તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૬ની નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા આકારણી અધિકારીએ અન્ય બાબતો સાથે (ઇન્ટર અલિયા) એવો આક્ષેપ કરીને એ.વાય. ૨૦૦૯-૧૦ માટે આકારણી ફરીથી ખોલવા (રી-ઓપન કરવા) માંગ્યું હતું કે સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૭ ના અર્થમાં કરપાત્ર આવક આકારણીમાંથી છટકી ગઈ છે. અરજદારે આકારણી અધિકારી – અહીંના સામાવાળા નં. ૨ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સર્કલ-૧(૨), રાજકોટને આકારણી ફરીથી ખોલવા માટે નોંધાયેલા કારણો પૂરા પાડવા જણાવ્યું હતું. અરજદાર વતી એવો કેસ છે કે વારંવારની વિનંતીઓ છતાં સામાવાળા નં. ૨ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સર્કલ-૧(૨), રાજકોટે નોંધાયેલા કારણો પૂરા પાડ્યા ન હતા. જોકે, ત્યારબાદ, તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૧૬ના પત્ર દ્વારા સામાવાળા નં. ૧ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, રાજકોટે અરજદારને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૨(૧) હેઠળ આવકનું રિટર્ન અને ઓડિટ રિપોર્ટ ફાઈલ કરવા જણાવ્યું હતું. અરજદાર વતી એવો કેસ છે કે ત્યારબાદ અરજદારે તારીખ ૧૫.૧૧.૨૦૧૬ના પત્ર દ્વારા જવાબ આપીને જણાવ્યું હતું કે તેમનો કેસ સામાવાળા નં. ૨ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સર્કલ-૧(૨), રાજકોટથી સામાવાળા નં. ૧ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, રાજકોટ ખાતે ટ્રાન્સફર કરવા અંગે તેમને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ કોઈ નોટિસ, કારણો કે હુકમ મળ્યો નથી અને તેથી, સામાવાળા નં. ૧ને કોઈ અધિકારક્ષેત્ર (હકૂમત) નથી. અરજદારે એવું પણ જણાવ્યું હતું કે મૂળ

રૂપે ફાઇલ કરાયેલા રિટર્નને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૮ હેઠળ રજૂ કરાયેલું રિટર્ન ગણવામાં આવે અને તેને ફરીથી ખોલવા માટેના કારણોની વધુ માંગણી કરી હતી.

[૨.૨] એવું જણાય છે કે ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૧ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, રાજકોટે તારીખ ૧૬.૧૧.૨૦૧૬ના પત્ર દ્વારા અરજદારને જાણ કરી હતી કે સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭(૩) સાથે વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૨૭(૨)(એ) હેઠળના હુકમ દ્વારા અરજદારનો કેસ સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે. અરજદાર વતી એવો કેસ છે કે ત્યારબાદ અરજદારે સામાવાળા નં. ૩ – પ્રિન્સિપાલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ – ૧, રાજકોટને ટ્રાન્સફર હુકમની નકલ આપવા માટે પત્ર લખ્યો હતો. ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૧ એ તારીખ ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ના પત્ર દ્વારા આકારણી ફરીથી ખોલવા માટે નોંધાયેલા કારણો પૂરા પાડ્યા હતા. અરજદારે તારીખ ૧૮.૧૨.૨૦૧૬ના વાંધાઓ દ્વારા આકારણી ફરીથી ખોલવા માટે નોંધાયેલા કારણો સામે વાંધા ઉઠાવ્યા હતા. તારીખ ૨૦.૧૨.૨૦૧૬ના પત્રવ્યવહાર / હુકમ દ્વારા, સામાવાળા નં. ૧ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨ એ અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓને ફગાવી દીધા હતા. ત્યારબાદ અરજદારે સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭(૩) સાથે વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૨૭(૨)(એ) હેઠળના વાદગ્રસ્ત ટ્રાન્સફર હુકમને અને તારીખ ૧૧.૧૧.૨૦૧૬ની નોટિસ દ્વારા કરવામાં આવેલી આનુષંગિક

કાર્યવાહીઓને પડકારતાં હાલની સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન દાખલ કરી છે, જેના દ્વારા આકારણીની કાર્યવાહી સામાવાળા નં. ૨ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સર્કલ-૨, રાજકોટની કચેરીમાંથી સામાવાળા નં. ૧ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, રાજકોટની કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી છે.

[૩.૦] અરજદાર – કરદાતા વતી વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી એસ.એન. સોપરકર ઉપસ્થિત રહ્યા છે, સામાવાળા નં. ૧ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, રાજકોટ, કે જેમને આકારણીની કાર્યવાહી ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી છે, તેમના વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રીમતી મૌના ભટ્ટ ઉપસ્થિત રહ્યા છે અને સામાવાળા નં. ૩ – પ્રિન્સિપાલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ-૧, રાજકોટ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પ્રણવ જી. દેસાઈ ઉપસ્થિત રહ્યા છે.

[૪.૦] અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી સોપરકરે રજૂઆત કરી છે કે સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળનો વાદગ્રસ્ત બદલી હુકમ અને આનુષંગિક નોટિસો તદ્દન અને સ્પષ્ટપણે ક્ષતિપૂર્ણ, ગેરકાયદેસર અને કાયદા વિરુદ્ધના છે.

[૪.૧] અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી સોપરકર દ્વારા વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ટ્રાન્સફર હુકમ જારી કરતાં પહેલાં કોઈ કારણો નોંધવામાં આવ્યા નથી કે તે પહોંચાડવામાં પણ આવ્યા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારનો કેસ સામાવાળા નં. ૨ થી સામાવાળા

નં. ૧ પાસે ટ્રાન્સફર કરવા માટેના કારણો નોંધવાનું સામાવાળા નં. ૩ માટે અનિવાર્ય હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારનો કેસ સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૩૨ હેઠળ કોઈ શોધ (સર્ચ) અને/અથવા જપ્તી (સીઝર) ની કાર્યવાહી હેઠળ પણ આવેલ નથી કે જેથી તેને સેન્ટ્રલ સર્કલમાં ટ્રાન્સફર કરી શકાય. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે નોંધાયેલા કારણોની જાણ ન કરવી અને હુકમ પહોંચાડવામાં નિષ્ફળતા એ સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭(૨) હેઠળ કરવામાં આવેલા હુકમને દૂષિત કરશે.

[જ.૨] અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી સોપરકર દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વાસ્તવમાં હાલના કેસમાં એ સાચું છે કે કેસની બદલી એક જ શહેરમાં આવેલી એક કચેરીમાંથી બીજી કચેરીમાં કરવામાં આવી છે, પરંતુ તે સમાન કમિશ્નરેટ અંતર્ગત નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ કેસ કમિશ્નરેટ, રાજકોટની કચેરીમાંથી ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન હેઠળની કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેથી ખાસ કરીને જ્યારે કોઈ કારણો નોંધવામાં આવ્યા ન હોય અને/અથવા પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હોય ત્યારે વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ તદ્દન ક્ષતિપૂર્ણ છે.

[જ.૩] અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી સોપરકર દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા નં. ૨ થી સામાવાળા નં. ૧ પાસે કેસ ટ્રાન્સફર કરવા માટે સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭(૩) સાથે

વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૨૭(૨)(એ) હેઠળના હુકમમાં નોંધાયેલા કારણો પણ પ્રસ્તુત (સંગત) નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે નોંધાયેલા કારણોમાં “સંકલિત તપાસ” માટે હોવાનું જણાવાયું છે, જોકે અન્ય કેસોના સંબંધમાં વિગતો હુકમમાં જણાવવામાં આવી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેથી, અરજદારના કેસને સામાવાળા નં. ૨ પાસેથી સામાવાળા નં. ૧ પાસે ટ્રાન્સફર કરવાનો હુકમ બુદ્ધિનો ઉપયોગ ન કરવાના (નોન-એપ્લિકેશન ઓફ માઈન્ડ) દોષથી પીડાય છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ટ્રાન્સફરના હુકમને કારણયુક્ત હુકમ પણ કહી શકાય નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કોઈપણ કારણયુક્ત હુકમમાં બુદ્ધિનો ઉપયોગ પ્રતિબિંબિત થવો જોઈએ કારણ કે ત્યાં વ્યક્તિલક્ષી સંતોષ હોય છે. પોતાની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે (૨૦૧૬) ૭૨ ટેક્સમેન.કોમ ૧૭૮ (ગુજરાત) માં રિપોર્ટ થયેલ **અનુબેન લાલાભાઈ ભરવાડ વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપાલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ-૩** ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.

ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખીને, અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી સોપરકરે હાલની પિટિશન મંજૂર કરવા અને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલ બદલી હુકમને રદબાતલ ઠરાવીને બાજુ પર મૂકવા વિનંતી કરી છે કે જેના દ્વારા આકારણીની કાર્યવાહી સામાવાળા નં. ૨ ની કચેરીમાંથી સામાવાળા નં. ૧ ની કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી.

૧. અજંતા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિરુદ્ધ સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ
(૧૯૭૬) ૧૦૨ આઈ.ટી.આર. ૨૮૧ (એસ.સી.)

૨. અનુબેન લાલાભાઈ ભરવાડ વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપાલ કમિશનર ઓફ
ઇન્કમ-ટેક્સ-૩

(૨૦૧૬) ૭૨ ટેક્સમેન.કોમ ૧૭૮ (ગુજરાત)

૩. રામસ્વરૂપ તે પરશરામ મુન્દ્રાના પુત્ર અને અન્ય વિરુદ્ધ કમિશનર
ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ-૨, નાગપુર
૨૦૧૬ (૩૮૮) આઈ.ટી.આર. ૨૦૮

૪. ઝોડિયાક ડેવલપર્સ પ્રા. લિ. વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપાલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ
ટેક્સ

૨૦૧૬ (૩૮૭) આઈ.ટી.આર. ૨૨૩

૫. હિન્દુસ્થાન એમ-આઈ સ્વાકો લિ. વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપાલ કમિશનર ઓફ
ઇન્કમ-ટેક્સ, વડોદરા-૩

(૨૦૧૬) ૭૨ ટેક્સમેન.કોમ ૧૪ (ગુજરાત)

૬. ડૉ. હેમાંગ અશ્વિનકુમાર બક્ષી વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-
ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ ૨(૩) અને ૧
સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૭૦૪૭/૨૦૧૦

[પ.૦] સામાવાળા નં. ૩ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પ્રણવ જી. દેસાઈ અને સામાવાળા નં. ૧ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રીમતી મૌના ભટ્ટ દ્વારા હાલની પિટિશનનો ભારપૂર્વક વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

[પ.૧] સામાવાળા નં. ૩ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હાલના કેસમાં એક જ શહેરમાં આવેલી એક કચેરીમાંથી બીજી કચેરીમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી, સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ ની જોગવાઈને ધ્યાનમાં લેતાં, ન તો કોઈ તક આપવાની જરૂર છે કે ન તો કારણો દર્શાવવાની જરૂર છે. પોતાની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે **પક આઈ.ટી.આર. ૧૪ (એસ.સી.) માં રિપોર્ટ થયેલ કાશીરામ અગ્રવાલા વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય ના કેસમાં** માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.

[પ.૨] વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અન્યથા પણ હાલના કેસમાં કારણો નોંધાયેલા છે એટલે કે “સંકલિત તપાસ” માટે. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા નં. ૨ ની કચેરીમાંથી સામાવાળા નં. ૧ ની કચેરીમાં કે જે એક જ શહેરમાં છે ત્યાં કેસ ટ્રાન્સફર કરતી વખતે અરજદારે તેમને થયેલું કોઈ નુકસાન (પૂર્વગ્રહ/પ્રતિકૂળ અસર) અને/અથવા થવાની સંભાવના ધરાવતું કોઈ નુકસાન દર્શાવ્યું નથી.

[પ.૩] વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અન્યથા પણ હાલના કેસમાં સામાવાળા નં. ૨ ની કચેરીમાંથી સામાવાળા નં. ૧ ની કચેરીમાં અરજદારના

કેસની બદલીના હુકમ પછી, ત્યારબાદ અરજદારે સામાવાળા નં. ૧ સમક્ષ આકારણીની કાર્યવાહીમાં પણ ભાગ લીધો હતો.

[પ.જ] સામાવાળા નં. ૩ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હાલના કેસમાં સામાવાળા નં. ૨ ની કચેરીમાંથી સામાવાળા નં. ૧ ની કચેરીમાં અરજદારના કેસના ટ્રાન્સફરના વાદગ્રસ્ત હુકમના પડકારને ધ્યાનમાં લેતી વખતે અરજદારના કેસની પૃષ્ઠભૂમિને પણ ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે.

[પ.પ] એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદાર એક શેર બ્રોકર છે જે તેમના ગ્રાહકો માટે શેર ટ્રેડિંગ પ્રવૃત્તિઓ સુવિધાજનક બનાવે છે. આ ઉપરાંત, તેઓ શેરોના વેપારમાં પણ રોકાયેલા છે. ડિરેક્ટર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (ઇન્ટેલિજન્સ એન્ડ ક્રિમિનલ ઇન્વેસ્ટિગેશન) એ માર્ચ ૨૦૧૦ દરમિયાન એન.એસ.ઇ. પર એફ એન્ડ ઓ સેગમેન્ટમાં ક્લાયન્ટ કોડ મોડિફિકેશન સુવિધાનો દુરુપયોગ કરીને કરની જવાબદારી વધારવા કે ઘટાડવાની તેમની જરૂરિયાતો અનુસાર વિવિધ ક્લાયન્ટ / લાભાર્થીઓને કાલ્પનિક નફો અને નુકસાન ટ્રાન્સફર કરવાની પદ્ધતિમાં સંડોવાયેલા અમુક દલાલો (બ્રોકર્સ) ના સંબંધમાં સંપૂર્ણ તપાસ હાથ ધરી હતી. ડિરેક્ટોરેટે એન.એસ.ઇ. પાસેથી એ.વાય. ૨૦૦૯-૧૦ માટે ક્લાયન્ટ કોડ મોડિફિકેશન (સી.સી.એમ.) ડેટા મેળવ્યો હતો અને દરેક કેસમાં કાલ્પનિક નફા / નુકસાનની ચોક્કસ રકમ સુનિશ્ચિત કરવા માટે આવા ડેટાનું મેપિંગ કરવામાં આવ્યું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તપાસ, વિશ્લેષણ અને

ચકાસણી પરથી જાણવા મળ્યું છે કે પદ્ધતિસરની કરચોરી માટે ઉપયોગમાં લેવાતા મુખ્ય સાધનોમાંનું એક ક્લાયન્ટ કોડ મોડિફિકેશન (સી.સી.એમ.) છે. અમદાવાદના આમ્રપાલી ગ્રૂપના કેસમાં તારીખ ૨૬.૧૦.૨૦૧૦ના રોજ સર્ચ કરવામાં આવી હતી. એ.સી.એફ.એલ. (બ્રોકિંગમાં સંકળાયેલી જૂથની એન્ટિટી) દ્વારા સંશોધિત કરાયેલા ક્લાયન્ટ કોડ્સનું વિગતવાર વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને એવું જાણવા મળ્યું હતું કે સી.સી.એમ. નો ઉપયોગ વ્યવસ્થિત રીતે નફા અને નુકસાનને સ્થાનાંતરિત કરવા માટેના સાધન તરીકે કરવામાં આવ્યો હતો. જે વ્યક્તિઓના કોડ્સ સંશોધિત કરવામાં આવ્યા હતા તેમના ખાતાઓ અને આવકના રિટર્નના વધુ વિશ્લેષણ પરથી જાણવા મળ્યું હતું કે કોઈ પણ અપવાદ વિના જે વ્યક્તિઓએ તેમના ચોપડામાં નફો નોંધ્યો હતો તેઓએ સી.સી.એમ. દ્વારા તેમના ચોપડાના નફાને સરભર કરવા માટે નુકસાન મેળવ્યું હતું. નફો પદ્ધતિસર એવા વ્યક્તિઓના કોડ પર સ્થાનાંતરિત થયેલો જણાયો હતો જેમણે નુકસાન નોંધ્યું હતું અને મેળવેલા નફા પર કોઈ નોંધપાત્ર કર ચૂકવ્યો ન હતો. માત્ર એક બ્રોકરના સી.સી.એમ. ના સમગ્ર વિશ્લેષણને કારણે નુકસાનનું સ્થાનાંતરણ અને તેના પરિણામે કુલ રૂ. ૪૬.૫૭ કરોડના ચોપડાના નફામાં ઘટાડો પકડાયો હતો. આમ્રપાલી ગ્રૂપે મુખ્યત્વે સી.સી.એમ. ના કારણે સેટલમેન્ટ કમિશન સમક્ષ રૂ. ૪૦ કરોડથી વધુની આવક સ્વીકારી હતી. આમ્રપાલી ગ્રૂપમાં મળેલા તારણો અને સી.સી.એમ. નો આશરો લઈને કરવામાં આવેલી કરચોરીના પ્રમાણના આધારે, વિભાગે વિવિધ એક્સચેન્જો પાસેથી નાણાકીય વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ થી ૨૦૧૦-૧૧ સંબંધિત સી.સી.એમ. નો અખિલ ભારતીય ડેટા એકત્રિત

કરવાનું શરૂ કર્યું. સેબી એ પણ બ્રોકરો દ્વારા કરવામાં આવેલા “ક્લાયન્ટ કોન્સના મોડિફિકેશન” અંગે તપાસ હાથ ધરી હતી. ત્યારબાદ, ડી.આઈ.ટી. (આઈ એન્ડ સી.આઈ.), બોમ્બે દ્વારા અમુક બ્રોકરોના કેસોમાં સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૩૧(૧એ) હેઠળ સ્થળ ચકાસણી હાથ ધરવામાં આવી હતી. બ્રોકરોએ ક્લાયન્ટ કોડ મોડિફિકેશનનો દુરુપયોગ અને ૦.૫ થી ૨% કમિશન મેળવ્યાનું કબૂલ્યું હતું. આવકવેરા વિભાગના ઇન્વેસ્ટિગેશન યુનિટે એજન્સી સહિત વિવિધ એક્સચેન્જો પાસેથી વિગતો મંગાવી હતી. ત્યારબાદ આવકવેરા વિભાગે [ડી.આઈ.ટી. (આઈ એન્ડ સી.આઈ.)] અસલ સી.સી.એમ. અને બિન-અસલ સી.સી.એમ. વચ્ચે વ્યાપક તફાવત કરવા માટે એન.એસ.ઈ. પાસેથી નિષ્ણાત અભિપ્રાય માંગ્યો હતો. આવકવેરા વિભાગની આઈ એન્ડ સી.આઈ. વિંગ દ્વારા કરદાતા સહિતના બ્રોકરોના ડેટાનું વિશ્લેષણ કરતી વખતે બિન-અસલ સી.સી.એમ. જોવા મળ્યા હતા. કરદાતાએ આવી બિન-અસલ સી.સી.એમ. પ્રથાઓનો આશરો લઈને એ.વાય. ૨૦૦૯-૧૦ માટે રૂ. ૨,૦૭,૬૨,૪૮૨/- નું નુકસાન દર્શાવ્યું હતું. સદરહું તથ્યો કરદાતા દ્વારા તેમની આવકના રિટર્નમાં જાહેર કરવામાં આવ્યા ન હતા. તેથી, આકારણી ફરીથી ખોલવામાં આવી હતી. સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરતી વખતે, આકારણી અધિકારીએ નોંધાયેલા કારણોની નકલ જોડી હતી અને તેથી, જે કારણોસર તેમની આકારણી ફરીથી ખોલવામાં આવી હતી તેનાથી અરજદાર સારી રીતે વાકેફ હતા.

[પ.૬] સામાવાળા નં. ૩ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી દેસાઈ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેથી સામાવાળા નં. ૩ – પ્રિન્સિપાલ ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન) ની કચેરીને ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન તરફથી એક પત્રવ્યવહાર મળ્યો હતો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ડિરેક્ટર જનરલ ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ દ્વારા ક્લાયન્ટ કોડ મોડિફિકેશન દ્વારા ઊભા કરાયેલા કૃત્રિમ નુકસાનના લાભાર્થીઓ એવા ૨૩૪ કેસોનું (અરજદારના કેસ સહિત) કેન્દ્રીકરણ (સેન્ટ્રલાઇઝેશન) મંજૂર કરવામાં આવ્યું છે. સદર પત્રવ્યવહાર મુજબ, અરજદારનો કેસ રાજકોટ ખાતે જ સેન્ટ્રલ સર્કલના એક અધિકારી પાસે કેન્દ્રીકૃત કરવાનો હતો. તેથી, આ કેસ એક જ સ્ટેશન ખાતે આવેલી એક કચેરીમાંથી બીજી કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવાનો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેથી, કરદાતાનો કેસ એક જ સ્ટેશન ખાતે આવેલી એક કચેરીમાંથી બીજી કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી રહ્યો હતો અને તેથી, સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭(૩) ને ધ્યાનમાં લેતાં અરજદારને તક આપવાની અને તેમના વાંધાઓ માંગવાની કોઈ આવશ્યકતા ન હતી. તેથી, સામાવાળા નં. ૩ એ કાયદાની જોગવાઈઓ મુજબ અરજદારના કેસને ટ્રાન્સફર કરવાની કાર્યવાહી કરી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વાસ્તવમાં કારકુની ભૂલના કારણે ટ્રાન્સફર હુકમની નકલ અરજદારને મોકલી શકાઈ ન હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેમ છતાં અરજદારને કોઈ પ્રતિકૂળ અસર થઈ ન હતી કારણ કે, કલમ ૧૨૭ હેઠળનો હુકમ (સેન્ટ્રલાઇઝેશનનો હુકમ) પસાર થયા પછી તરત જ, સામાવાળા નં. ૧ એ અરજદારને તેમની આકારણી કાર્યવાહીના

સંબંધમાં વિગતો ફાઇલ કરવા માટે જાણ કરી હતી અને તેથી, હકીકતમાં તેઓને સામાવાળા નં. ૧ મારફતે તેમના કેસના સેન્ટ્રલાઇઝેશન વિશે જાણ થઈ હતી. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારના કેસની બદલીનો હુકમ તદ્દન વાજબી અને યોગ્ય છે.

ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને અને કાશીરામ અગ્રવાલા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં તથા ૨૦૦૮ (૩૦૦) આઈ.ટી.આર. ૩૦૨ માં રિપોર્ટ થયેલ કે.પી. મોહમ્મદ સલીમ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ, કોચીન ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર તથા ૨૦૧૩ (૨૫૫) આઈ.ટી.આર. ૨૫૫ માં રિપોર્ટ થયેલ શ્રી રામ વેસલ સ્કેપ પ્રા. લિ. વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ-૬ ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર અને જે હેતુ તથા ઉદ્દેશ્ય માટે અરજદારનો કેસ એક જ શહેરમાં આવેલી એક કચેરીમાંથી બીજી કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો તેના પર આધાર રાખીને હાલની પિટિશન ફગાવી દેવા વિનંતી કરી છે.

[૬.૦] સામાવાળા નં. ૧ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રીમતી મૌના ભટ્ટે રજૂઆત કરી છે કે વાસ્તવમાં ત્યારબાદ અરજદારે સામાવાળા નં. ૧ સમક્ષ પુનઃઆકારણીની કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો હતો અને ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૧ એ સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણે લેવાતી કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ આકારણી હુકમ પસાર કર્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આકારણીનો હુકમ તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૬ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો છે

અને ત્યારબાદ અરજદારે અપીલ પણ દાખલ કરી છે કે જે વિદ્વાન સી.આઈ.ટી. (એ) સમક્ષ પેઝિંગ છે. તેથી, હાલની પિટિશન ફગાવી દેવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

[૭.૦] સંબંધિત પક્ષકારો વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને લંબાણપૂર્વક સાંભળવામાં આવ્યા.

શરૂઆતમાં એ નોંધવું જરૂરી છે કે હાલની પિટિશન દ્વારા અરજદાર – કરદાતાએ સામાવાળા નં. ૨ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સર્કલ-૧(૨), રાજકોટની કચેરીમાંથી સામાવાળા નં. ૧ – આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, રાજકોટની કચેરીમાં પોતાના કેસની બદલી કરતાં વાદગ્રસ્ત બદલી હુકમને પડકાર્યો છે.

[૭.૧] એ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદારનો કેસ સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ એક જ શહેરમાં આવેલી એક કચેરીમાંથી બીજી કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે. તેથી, સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭(૩) ને ધ્યાનમાં લેતાં જ્યારે કેસ એક જ શહેરમાં આવેલી એક કચેરીમાંથી બીજી કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હોય ત્યારે સુનાવણીની તક આપવી જરૂરી નથી.

[૭.૨] અરજદાર વતી એવો કેસ છે કે અરજદારના કેસને સામાવાળા નં. ૨ ની કચેરીમાંથી સામાવાળા નં. ૧ ની કચેરીમાં ટ્રાન્સફર કરતાં સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ હુકમ પસાર કરતી વખતે ન તો કોઈ કારણો નોંધવામાં આવ્યા

છે કે ન તો કારણો પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે. જોકે, ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, એક જ શહેરમાં આવેલા એક અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે કેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે. તેથી, આવી પરિસ્થિતિમાં સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ હુકમ પસાર કરતી વખતે કારણો નોંધવા જરૂરી છે કે કેમ તે બાબત પર કાશીરામ અગ્રવાલા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવી હતી. સદર ચુકાદામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પન્નાલાલ બિંજરાજ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા [(૧૯૫૭) ૩૧ આઈ.ટી.આર. ૫૬૫] ના કેસમાં પોતાના અગાઉના ચુકાદાને પણ ધ્યાનમાં લીધો હતો. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે કેસ એક જ શહેર / સ્ટેશનમાં આવેલા એક અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે, ત્યારે ન તો કોઈ તક આપવાની જરૂર છે કે ન તો બદલીના હુકમમાં કારણો નોંધાયેલા ન હોવાના કારણોસર તેને રદબાતલ કરી શકાય. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે એક અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે કેસ ટ્રાન્સફર કરવાનો હુકમ એ સંપૂર્ણપણે વહીવટી પ્રકૃતિનો હુકમ છે જે વિભાગની સગવડતાને ધ્યાનમાં રાખીને પસાર કરવામાં આવે છે અને આવી બદલીમાં કોઈ સંભવિત પ્રતિકૂળ અસર સંકળાયેલી હોઈ શકે નહીં. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કરીને ઠરાવ્યું છે:

“અન્ય એક વિચારણા પણ છે જે પ્રસ્તુત છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨૪ ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારીઓના અધિકારક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૧૨૪(૩) એવી જોગવાઈ કરે છે કે તેને સોંપાયેલા વિસ્તારની મર્યાદામાં, ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારી નીચે મુજબ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવશે- (એ) ધંધો કે વ્યવસાય કરતી કોઈપણ વ્યક્તિના સંબંધમાં, જો તે સ્થળ કે જ્યાં તે પોતાનો ધંધો કે વ્યવસાય ચલાવે છે તે તે વિસ્તારમાં આવેલું હોય, અથવા જ્યાં તેનો ધંધો કે વ્યવસાય એક કરતાં વધુ સ્થળોએ ચાલતો હોય, જો તેના ધંધા કે વ્યવસાયનું મુખ્ય સ્થળ તે વિસ્તારમાં આવેલું હોય, અને

(બી) તે વિસ્તારમાં રહેતી અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિના સંબંધમાં.

આ જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે જ્યાં કલમ ૧૨૪(૧) ના પરંતુક હેઠળ એક જ વિસ્તારમાં એક ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે બદલી કરવામાં આવે છે, તેનો માત્ર અર્થ એ છે કે કેસનો નિકાલ કરવા સક્ષમ એક ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારીને બદલે, અન્ય ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારીને તેની સાથે કામ લેવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે. આવો હુકમ સંપૂર્ણપણે વિભાગની સગવડતાની વિચારણાઓ માટે પસાર કરવામાં આવેલ વહીવટી પ્રકૃતિનો હુકમ છે અને આવી બદલીમાં કોઈ સંભવિત પૂર્વગ્રહ સંકળાયેલ હોઈ શકે નહીં. જ્યાં, હાલની કાર્યવાહીની જેમ, એક વોર્ડના અધિકારી સમક્ષ અપીલકર્તા વિરુદ્ધ પેન્ડિંગ આકારણી કેસો તે જ

સ્થળે બીજા વોર્ડના અધિકારી પાસે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે, ત્યાં કારણો દર્શાવવાનો ભાગ્યે જ કોઈ પ્રસંગ ઊભો થાય છે, કારણ કે આવી બદલીઓ હંમેશા વહીવટી સગવડતાના આધારે કરવામાં આવે છે, અને તે દર્શાવે છે કે સૈદ્ધાંતિક રીતે આવા કેસોમાં ન તો નોટિસ જરૂરી કહી શકાય, કે ન તો બદલી માટે કોઈ કારણો નોંધવા જરૂરી રહેશે. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨૪(૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ એ જ વિષય સાથે સંબંધિત છે જે અગાઉના ઇન્કમ-ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૨૨ (૧૯૨૨ નો ૧૧) ની કલમ ૬૪(૧) અને (૨) નો વિષયવસ્તુ હતી. જોકે, આ બે જોગવાઈઓ વચ્ચે આટલો તફાવત છે કે જ્યારે કલમ ૧૨૪ ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારીઓનું પ્રાદેશિક કે અન્ય અધિકારક્ષેત્ર નક્કી કરે છે, ત્યારે કલમ ૬૪ એ સ્થળ નક્કી કરતી હતી જ્યાં કરદાતાની આકારણી કરવાની હતી.

આ સંબંધમાં, કલમ ૧૨૭ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈની પૃષ્ઠભૂમિને પણ ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે. પન્નાલાલ બિંજરાજ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા માં, ૧૯૨૨ ના અગાઉના અધિનિયમની કલમ ૫(૭એ) ની કાયદેસરતાને આ અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવી હતી. સદર કલમમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ તેમના તાબા હેઠળના કોઈપણ એક ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે કોઈપણ કેસ ટ્રાન્સફર કરી શકે છે, અને સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુ કોઈપણ એક ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે

કોઈપણ કેસ ટ્રાન્સફર કરી શકે છે. આવી બદલી કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે કરી શકાય છે, અને જે ઈન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસેથી કેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે તેમના દ્વારા અગાઉથી જારી કરવામાં આવેલી કોઈપણ નોટિસ ફરીથી જારી કરવાની જરૂર રહેશે નહીં. આ જોગવાઈની કાયદેસરતાને પડકારતી વખતે આ અદાલત સમક્ષ જે દલીલ કરવામાં આવી હતી તે એ હતી કે તે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧)(જી) દ્વારા નાગરિકોને આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે. આ દલીલના સમર્થનમાં, એ હકીકત પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો કે કલમ ૬૪(૧) અને (૨) કરદાતાને ઉક્ત જોગવાઈઓમાં ઉલ્લેખિત સંબંધિત અધિકારીઓ દ્વારા તેમની કર બાબતનો નિર્ણય કરાવવાનો અધિકાર આપે છે; અને કારણ કે કલમ ૫(૭એ) કરદાતાના કેસને એક ઈન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે બદલવાની સત્તા આપે છે, તેથી તેમાં કલમ ૬૪(૧) અને (૨) સાથે વંચાણે લેવાતા અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧)(જી) દ્વારા ખાતરી આપવામાં આવેલા તેમના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન સામેલ હતું. એ વાત પર ભાર મૂકવો જરૂરી છે કે કલમ ૫(૭એ) એ આવકવેરાના કેસોને એક અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે બદલવાની સત્તા આપી હતી જે જરૂરી નથી કે એક જ સ્થળની અંદર હોય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કલમ ૫(૭એ) દ્વારા અધિકૃત કરાયેલ બદલી કેસને કલમ ૬૪(૧) અને (૨) હેઠળ તેની સુનાવણી કરવા હકદાર અધિકારીના અધિકારક્ષેત્રમાંથી બીજા અધિકારી પાસે લઈ જશે કે જેમને

ઉક્ત જોગવાઈ હેઠળ કેસની સુનાવણી કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર ન પણ હોય. ખરેખર, એ જ આધાર હતો જેના પર કલમ ૫(૭એ) ની કાયદેસરતાને પડકારવામાં આવી હતી. જોકે, આ અદાલતે સદર કલમની કાયદેસરતા સામે ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલને એ આધાર પર નકારી કાઢી હતી કે કલમ ૬૪(૧) અને (૨) દ્વારા કરદાતાને આપવામાં આવેલ અધિકાર એ સંપૂર્ણ અધિકાર નથી અને તે સદર અધિનિયમના જ પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્ય, એટલે કે, આવકવેરાની આકારણી અને વસૂલાતને આધીન હોવો જોઈએ; અને એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યાં કર વસૂલાતની જરૂરિયાત હોય, ત્યાં કમિશનર ઓફ ઇન્કમેટેક્સ અથવા સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુ પાસે કલમ ૫(૭એ) હેઠળ કરદાતા જ્યાં રહેતા હોય અથવા ધંધો કરતા હોય તે વિસ્તારની બહારના અન્ય કોઈ અધિકારી પાસે તેમનો કેસ ટ્રાન્સફર કરવાની સત્તા હતી. આ રીતે કલમ ૫(૭એ) ને માન્ય રાખવામાં આવી હતી.

તેમ છતાં, આ અદાલતે પન્નાલાલ બિંજરાજ ના કેસમાં અવલોકન કર્યું હતું કે જો એવા કેસોમાં કરદાતાને તક આપવામાં આવે કે જ્યાં કલમ ૫(૭એ) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનો ઇરાદો હતો, તો તે વધુ સારું રહેશે, કારણ કે તે પછી તેઓ ઇચ્છિત બદલી સામે પોતાના વાંધાઓ રજૂ કરી શકશે. તે સંબંધમાં આ અદાલતે વધુમાં પોતાનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે જો બદલી કરવાના કારણો "ભલે ગમે તેટલા

ટૂંકમાં હોય, લેખિતમાં નોંધવામાં આવે, તો તે કરદાતાને એવા સંજોગો સમજવામાં મદદ કરશે જે આવી બદલીનો હુકમ કરવો જરૂરી અથવા ઇચ્છનીય બનાવે છે." સ્પષ્ટપણે આ અવલોકનોના અનુસંધાનમાં ધારાસભાએ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨૭(૧) માં સંબંધિત જોગવાઈઓ કરી છે. જો આ પૃષ્ઠભૂમિને ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ થશે કે કરદાતાને તક આપવાની ઔચિત્યતા અને કારણો નોંધવાની ઇચ્છનીયતા કે જેના પર આ અદાલતે ભાર મૂક્યો હતો, તે એવા કેસોના સંદર્ભમાં હતી જ્યાં એક સ્થળના ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસેથી બીજા સ્થળના ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસે બદલી કરવાનો ઇરાદો હતો; અને દેખીતી રીતે તેમને હાલની જેવી બદલીઓ સાથે કોઈ સંબંધ નહોતો કે જ્યાં કેસ સાથે કામ લેતા એક અધિકારીને બદલે, તે જ સ્થળના બીજા અધિકારીને તેની સાથે કામ લેવા માટે કહેવામાં આવે છે.

આ વિચારણાઓના સંદર્ભમાં જ આપણે કલમ ૧૨૭(૧) ના પરંતુકનું અર્થઘટન કરવાનું છે. જેમ કે અમે પહેલેથી જ દર્શાવ્યું છે કે, શ્રી જૈન જે અર્થઘટન માટે દલીલ કરે છે તે વાજબી રીતે સંભવિત અર્થઘટન છે. વાસ્તવમાં, જો પરંતુકમાં વપરાયેલા શબ્દો શાબ્દિક રીતે વાંચવામાં આવે, તો શ્રી જૈન એ દલીલ કરવામાં સાચા ઠરશે કે કારણો નોંધવા જોઈએ તેવી આવશ્યકતા તેના હેઠળ આવતા બાબતોને પણ લાગુ પડે છે. બીજી બાજુ, જો પરંતુકના સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ્યને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે અને સંબંધિત

અગાઉની પૃષ્ઠભૂમિ ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે, તો એ પણ વાજબી જણાશે કે પરંતુક હેઠળ આવતા કેસોના સંબંધમાં, કરદાતાને તક આપવાની જરૂર નથી, અને બદલી માટેના કારણો નોંધવાનું આનુષંગિક પગલું પણ બિનજરૂરી છે, અને આ દ્રષ્ટિકોણ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈની યોજના અને તેની જરૂરિયાતોના સાચા ઉદ્દેશ્ય સાથે સુસંગત છે. અમે તે મુજબ ઠરાવીશું કે વાદગ્રસ્ત હુકમોને એવા આધાર પર પડકારી શકાય નહીં કે બોર્ડે કરદાતા સામે પેન્ડિંગ બાબતને એક જ વિસ્તારના એક ઇન્કમ-ટેક્સ અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે ટ્રાન્સફર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં કારણો નોંધ્યા નથી.”

[૭.૩] હવે, વાદગ્રસ્ત હુકમને ધ્યાનમાં લેતાં એવું જણાય છે કે અરજદારના કેસને સામાવાળા નં. ૨ પાસેથી સામાવાળા નં. ૧ પાસે ટ્રાન્સફર કરવા માટે કારણો પણ નોંધાયેલા છે એટલે કે “સંકલિત તપાસ” માટે. ડી.જી.આઈ.ટી. (ઇન્વેસ્ટિગેશન), અમદાવાદ દ્વારા સંબંધિત સ્ટેશનના સેન્ટ્રલ ચાર્જના એક અધિકારી સાથે આકારણીના તેમના સંબંધિત સ્થળોએ (સ્થાન બદલ્યા વિના) ક્લાયન્ટ કોડ મોડિફિકેશન દ્વારા કૃત્રિમ નુકસાન લીધું હોય તેવા લાભાર્થીઓના ૨૩૪ કેસોના કેન્દ્રીકરણ માટે દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી. તે સ્વીકારવામાં આવી હતી અને અરજદારનો કેસ રાજકોટ ખાતેની સેન્ટ્રલાઈઝ્ડ કચેરી એટલે કે સામાવાળા નં. ૧ પાસે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો. જે તમામ જરૂરિયાતોનું પાલન કરવું જરૂરી છે તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે. આ નિર્ણય વ્યાપક જાહેર

હિતમાં અને તે સ્થળે આવેલી સેન્ટ્રલ ઓફિસ ખાતે સમાન કેસોની “સંકલિત તપાસ” માટે લેવામાં આવ્યો હોય તેમ જણાય છે.

[૭.૪] હવે, જ્યાં સુધી ઉપર ઉલ્લેખિત અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓ, ખાસ કરીને અજંતા ઈન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) અને પન્નાલાલ બિંજરાજ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાંના ચુકાદાઓ પરના આધારનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ હાલના હાથ પરના કેસના તથ્યોને લાગુ પડશે નહીં, વિશેષ કરીને જ્યારે હાલના કેસમાં એક જ શહેર / સ્ટેશનમાં આવેલા એક અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે કેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે અને સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળ અનુસરવી જરૂરી પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે અને તે સ્થળોએ આવેલી એક સેન્ટ્રલ ઓફિસ ખાતે “સંકલિત તપાસ” ના કારણો પણ નોંધવામાં આવ્યા છે. ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, હાલના કેસમાં પણ ત્યારબાદ જે સામાવાળા નં. ૧ ને કેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો તેમના દ્વારા સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણો લેવાતી કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૬ના આકારણી હુકમ દ્વારા આકારણી હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, જેની સામે અરજદાર – કરદાતાએ અપીલ દાખલ કરી છે, જે વિદ્વાન સી.આઈ.ટી.(એ) સમક્ષ પેઝિંગ છે.

[૭.૫] ઉપરોક્ત તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં અને કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં, એવું કહી શકાય નહીં કે સદર આઈ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૨૭ હેઠળનો

વાદગ્રસ્ત બદલી હુકમ કોઈપણ ગેરકાયદેસરતાથી પીડાય છે, વિશેષ કરીને જ્યારે કેસ એક જ સ્ટેશન ખાતે આવેલા એક અધિકારી પાસેથી બીજા અધિકારી પાસે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો છે અને અરજદારને ન તો કોઈ નુકસાન (પૂર્વગ્રહ/પ્રતિકૂળ અસર) ની દલીલ કરવામાં આવી છે કે ન તો કોઈ નુકસાન થયું હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

[૮.૦] ઉપરોક્ત બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોસર, હાલની પિટિશન નિષ્ફળ જાય છે અને તે ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને તે મુજબ, ફગાવી દેવામાં આવે છે. જોકે, સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન સી.આઇ.ટી.(એ) સમક્ષ અપીલ પેઝિંડગ હોવાથી અમે આકારણી હુકમની કાયદેસરતા અને માન્યતામાં પ્રવેશ કર્યો ન હોવાથી, વિદ્વાન સી.આઇ.ટી.(એ) પોતાની યોગ્યતા (મેરિટ્સ) ના આધારે અપીલનો નિર્ણય કરશે અને તેનો નિકાલ કરશે. નોટિસ રદ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

સહી/-

(એમ.આર. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-

(બી.એન. કારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

અજય

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.